

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak je to tedy s tím prostým elektronickým podpisem?

O elektronických podpisech ve spojení s dodržením písemné formy jsme toho již určitě četli mnoho. Přestože k tomuto tématu se pojí nezanedbatelný okruh odborné literatury, stále se potýkáme s nejednotnými a nespolehlivými odpověďmi na řadu otázek, se kterými se setkáváme při využití (všech) elektronických podpisů v praxi. Výčet druhů elektronického podpisu nám poskytuje tzv. nařízení eIDAS,[1] které rozlišuje mezi několika druhy elektronických podpisů s ohledem na míru, jakou je garantováno určení autenticity jednajícího. Jedná se o elektronický podpis (čl. 3 odst. 10 nařízení eIDAS; dále označován jako „prostý elektronický podpis“); zaručený elektronický podpis (čl. 3 odst. 11 nařízení eIDAS); a kvalifikovaný elektronický podpis (čl. 3 odst. 12 nařízení eIDAS).

Tento článek neusiluje o poskytnutí vyčerpávajícího výkladu o všech úrovních elektronického podpisu, naopak se zaměřuje na jeho nejnižší úroveň, tzn. prostý elektronický podpis.[2] Jeho cílem je nastítnit východisko pro posouzení, kdy je možné elektronický dokument podepsat prostým elektronickým podpisem, aby byla dodržena zákonná písemná forma právního jednání.

Obecný požadavek na podpis jednající osoby nalezneme v ustanovení § 561 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "OZ"). Dle tohoto ustanovení se k platnosti právního jednání učiněného v písemné formě vyžaduje podpis jednajícího, který může být nahrazen mechanickými prostředky tam, kde je to obvyklé. Jiný právní předpis dále stanoví, jak lze při právním jednání učiněném elektronickými prostředky písemnost elektronicky podepsat. Tento právní předpis představuje právě nařízení eIDAS a zákony, které jej provádí.[3] Na první pohled by se proto mohlo zdát, že je problém vyřešen, neboť nařízení eIDAS upravuje všechny druhy elektronických podpisů včetně elektronického podpisu prostého. Opak je však pravdou, neboť nařízení eIDAS ve svém článku 25 odst. 1 pouze zaručuje (každému) elektronickému podpisu právní relevanci („elektronickému podpisu nesmějí být upírány právní účinky“) a důkazní funkci („nesmí být odmítán jako důkaz v soudním nebo správním řízení pouze z toho důvodu, že má elektronickou podobu nebo že nesplňuje požadavky na kvalifikované elektronické podpisy“). Následně však v odst. 2 tohoto ustanovení postavuje na roveň vlastnoručního podpisu pouze kvalifikovaný elektronický podpis. Z toho vyplývá, že nařízení eIDAS neupravuje přímo právní účinky všech druhů elektronických podpisů ve všech členských státech Evropské unie. Z toho však nelze dovozovat, že nařízení eIDAS vylučuje možnost, aby si členské státy ve svých národních právních řádech upravily používání jiných druhů elektronických podpisů, tzn. i prostého elektronického podpisu na úrovni vlastnoručního podpisu.

České platné soukromé právo neobsahuje na obecné úrovni zákonný požadavek na určitý druh elektronického podpisu.[4] V našem právním prostředí se ve vztahu k využití prostého elektronického podpisu setkáváme se dvěma protichůdnými názorovými proudy. Na jedné straně nezpochybňujeme, že digitalizace je nezastavitelný proces a elektronické transakce představují významnou součást mezinárodního obchodního styku, na druhou stranu považujeme za nepřípustné, aby byla zákonná písemná forma právního jednání, z důvodu právní jistoty, naplněna prostým elektronickým podpisem ve všech případech. Tato patová situace nás staví před otázku, kde (popř. u kterých právních jednání) je vlastně možné prostý elektronický podpis (v podobě např. biometrického podpisu, naskenovaného vlastnoručního podpisu, či e-mailu s prostým elektronickým podpisem) připustit a považovat tak náležitosti (obligatorní) písemné formy za splněné.

Jsme si vědomi rozdílu mezi kvalifikovaným a prostým elektronickým podpisem i s ohledem na právní jistotu všech dotčených osob a přiznáváme, že připuštění prostého elektronického podpisu paušálně u všech písemných právních jednání není v našem právním řádě žádoucí. Na zákonné úrovni však nenalezneme žádné rozlišující kritérium, které by nám pomohlo výše položenou otázku zodpovědět. Na tomto místě nám nezbyvá nic jiného než se opřít o právní nauku, právní principy a konkrétní funkce písemné formy. Řešení nastíněného problému je nutné hledat ve smyslu a účelu písemné formy u daného konkrétního právního jednání a vždy proto musíme zohlednit všechny okolnosti daného případu.^[5] Tento názor lze v komentářové literatuře označit za většinový. Předložený článek usiluje o rozbor tohoto názoru na konkrétních příkladech právních jednání (viz níže) s ohledem na funkce písemné formy, které mohou být naplněny i prostým elektronickým podpisem.

Písemná forma právního jednání může plnit několik funkcí (např. důkazní, zajišťovací, varující a kontrolní).^[6] V tomto článku budou hrát stěžejní roli dvě z těchto funkcí – funkce varující a funkce zajišťovací. Rozlišování mezi těmito dvěma funkcemi spočívá v otázce, koho má požadavek písemné formy na dané právní jednání chránit. Zatímco varující funkce podněcuje jednající osobu, k tomu, aby si rozmyslela své jednání a zvážila jeho právní následky, a varuje ji před nepromyšleným či unáhleným jednáním, zajišťující funkce naopak chrání třetí osoby a najde své uplatnění v situacích, kde je třeba zabezpečit právní jistotu třetích osob. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že níže uvedené závěry se vztahují pouze na obligatorní písemnou formu. Pokud se požadavek na písemnou formu zakládá na ujednání stran, nic jim v rámci smluvní volnosti nebrání ujednat si využití prostého elektronického podpisu.

Písemná forma a prostý elektronický podpis

Nyní se podíváme na konkrétní příklady právních jednání, u kterých zákon vyžaduje písemnou formu a u nichž je třeba rozlišovat funkce této písemné formy. Rozebereme si jakou funkci písemná forma plní s ohledem na přípustnost prostého elektronického podpisu pro uzavření takového právního jednání:

i. Převod nemovitých věcí

Písemná forma je v našem právním řádu vyžadována na několika místech nejen v oblasti soukromého práva. Jeden z nejtypičtějších příkladů, kterému se bude tento článek věnovat, představuje ustanovení § 560 OZ, dle kterého písemnou formu vyžaduje právní jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci. Smysl a účel právní úpravy v tomto případě je primárně varující. Nemovité věci mají zpravidla velkou hodnotu, a proto se zákonodárce rozhodl adresáty právních norem upozornit na význam a dopady dispozice s věcnými právy, která se týkají nemovitých věcí, a chránit je tak před ukvapeností jejich rozhodnutí. Některé dispozice s nemovitými věcmi zakládají dále daňovou povinnost, v takovém případě plní písemná forma i funkci kontrolní.^[7]

Tím ale výčet funkcí písemné formy není vyčerpán, neboť se jedná o ukázkový příklad právního jednání, kde písemná forma plní i zajišťovací funkci. Na práva, která jsou evidována ve veřejném seznamu (katastru nemovitostí), klademe speciální požadavky týkající se ochrany třetích osob. Zajišťovací funkce písemné formy umožňuje třetím osobám přiřadit jednotlivé nemovité věci a práva k nim jejich vlastníkům, resp. oprávněným z daných práv. Není proto pochyb, že písemná forma právního jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, zajišťuje právní jistotu právního styku.^[8] Na jejím dodržení proto musíme trvat a klást na tuto písemnou formu vyšší požadavky (než u jiných právních jednání). Je na místě uzavřít, že použití prostého elektronického podpisu při tomto právním jednání není v našem právním řádě žádoucí a nemůžeme k němu dojít ani výkladem smyslu a účelu písemné formy u daného právního jednání.^[9]

ii. Pojistná smlouva

V souladu s ustanovením § 2758 odst. 2 OZ není-li pojištění ujednáno na pojistnou dobu kratší než jeden rok, vyžaduje smlouva písemnou formu. Na prvním místě při zkoumání smyslu a účelu písemné formy v tomto ustanovení je písemné formě pojistné smlouvy pro dlouhodobá pojištění nutné přiznat varující funkci. Ta má potencionálního pojistníka varovat před unáhleným a nepromyšleným uzavřením dlouhodobé smlouvy a před vznikem závazku k úhradě vysokého pojistného.^[10] Smysl a účel písemné formy u pojistné smlouvy na dobu delší než jeden rok má tedy chránit osobu pojistníka, nikoli třetí osoby. Nic proto nebrání použití prostého elektronického podpisu u pojistných smluv.

Tento závěr lze systematicky doplnit o větu druhou ustanovení § 2758 odst. 2 OZ, dle které přijal-li pojistník nabídku včasným zaplacením pojistného, považuje se písemná forma smlouvy za zachovanou. Varovná funkce písemné formy zde ztrácí na významu, pokud pojistník včas zaplatil pojistné a přijal tak nabídku pojistitele, tzn. dobrovolně již vydal ze svého majetku finanční prostředky odpovídající (i vyššímu) pojistnému.^[11] Toto faktické plnění samo o sobě představuje pro pojistníka dostatečné varování před zasláním většího množství finančních prostředků ze svého bankovního účtu.

Písemná forma pojistné smlouvy naplňuje také důkazní funkci. Zákonodárce se zde snažil usnadnit důkazní pozici pojistníka v případě sporu, zda k uzavření pojistné smlouvy vůbec došlo.^[12] I zde je třeba uzavřít, že prostý elektronický podpis je schopen naplnit důkazní funkci písemné formy právního jednání. Použijí-li smluvní strany k uzavření pojistné smlouvy prostý elektronický podpis, bude důkazní funkce písemné formy pojistné smlouvy zachována, neboť pojistníkovi bude svědčit důkaz ohledně skutečnosti, že k uzavření pojistné smlouvy došlo. Tento závěr je možné doplnit i o skutečnost, že nedostatek formy pojistné smlouvy může být dodatečně zhojen pomocí faktického plnění. Ani v jednom případě nejde o ochranu veřejného zájmu. Všechny výše zmíněné funkce mají chránit osobu pojistníka (jen on může také uplatnit námitku neplatnosti).^[13] Na písemnou formu pojistné smlouvy proto nemůžeme klást stejné požadavky jako na písemnou formu smlouvy, jíž se převádí vlastnické právo k nemovité věci. Nic tak nebrání závěru, že k uzavření pojistné smlouvy na dobu delší jednoho roku (včetně) je možné použít prostý elektronický podpis.

iii. Ručení

Dle § 2018 odst. 2 OZ vyžaduje ručitelské prohlášení písemnou formu. Smysl a účel písemné formy ručitelského prohlášení spočívá v ochraně ručitele před eventuálními negativními následky poskytnutí ručení.^[14] Zákon neukládá potencionálnímu ručiteli povinnost poskytnout ručení, naopak jedná se o jeho právo. I tuto skutečnost je třeba zohlednit při posouzení smyslu a účelu písemné formy a určení požadavků, které na ni chceme klást klademe. Z podstaty tohoto právního institutu lze vyvodit, že písemná forma ručitelského prohlášení plní také důkazní funkci a usnadňuje věřiteli v případě soudního sporu prokázat existenci zajištění jeho pohledávky. Prostý elektronický podpis je schopen naplnit obě výše zmíněné funkce písemné formy.

iv. Uznání dluhu

V případě uznání dluhu se zpravidla jedná o jednostranné právní jednání dlužníka (nic samozřejmě nebrání tomu, aby se věřitel s dlužníkem dohodli prostřednictvím dvoustranného právního jednání), které představuje právo dlužníka nikoliv jeho povinnost.^[15] Klíčovou roli zde proto hraje varující funkce písemné formy, která varuje dlužníka před následky uznání dluhu. Stejně jako u ručitelského prohlášení, i zde nalezne své uplatnění důkazní funkce již z podstaty tohoto právního institutu, který utvrzuje a zlepšuje postavení věřitele vůči dlužníkovi. Lze uzavřít, že prostý elektronický podpis je

schopen naplnit varující i důkazní funkci písemné formy.

Závěr

1. Prostému elektronickému podpisu nelze bez konkrétní zákonné úpravy upírat právní účinky s ohledem na naplnění zákonné písemné formy, tím spíše nelze vyloučit možnost jej v českém právním prostředí využívat. Lze uzavřít, že určení smyslu a účelu písemné formy u konkrétních právních jednání zakládá výchozí kritérium pro odpověď na otázku, kdy je možné v našem právním řáde využít prostý elektronický podpis. Tento výklad podporuje využití elektronických prostředků a zaručuje dostatečnou právní jistotu pro zúčastněné osoby a třetí osoby, jejichž práva a povinnosti jsou dotčeny.
2. Samozřejmě platí, že by smluvní strany (při dvoustranných a vícestranných právních jednáních) a podepisující osoby (při jednostranných právních jednání) měly zvážit, jaký typ prostého elektronického podpisu použijí. Následky volby např. mezi (i) natukáním jména a příjmení na klávesnici (a připojení těchto dat na konec emailové zprávy); (ii) naskenovaným vlastnoručním podpisem (a jeho následným vložením do elektronických dokumentů jako podpis) a (iii) biometrickým podpisem se mohou objevit až v budoucnu v případě soudního sporu v rámci procesního dokazování.
3. Přesto uzavíráme, že všechny zmíněné typy prostého podpisu jsou (s ohledem na výklad smyslu a účelu písemné formy právního jednání viz výše) schopny naplnit písemnou formu (konkrétního) právního jednání. Vždy však musíme zkoumat smysl a účel písemné formy konkrétního právního jednání. V případech běžného právního styku je možné považovat právní jednání prostřednictvím e-mailu a umístění prostého podpisu na konci e-mailové zprávy za vyhovující a dostačující. Nelze však přehlédnout zdrženlivý a do velké míry konzervativní postoj soudů k tomuto typu prostého elektronického podpisu. Je proto nutné upozornit na praktické dopady hmotněprávní volnosti jednajících osob, která může mít negativní dopady s ohledem na § 565 OZ v rámci procesu dokazování a rozložení důkazního břemene.[\[16\]](#)

Mgr. Tereza Běhounková

P / R / K

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

PRK Partners s.r.o. advokátní kancelář

Jáchymova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 430 111

Fax: +420 224 235 450

e-mail: prague@prkpartners.com

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (dále jen jako „nařízení eIDAS“).

[2] V souladu s čl. 3 odst. 10 nařízení eIDAS se (prostým) elektronickým podpisem rozumí „data v elektronické podobě, která jsou připojena k jiným datům v elektronické podobě nebo jsou s nimi logicky spojena a která podepisující osoba používá k podepsání“.

[3] Nařízení eIDAS je na vnitrostátní úrovni prováděno dvěma zákony a to zákonem č. [297/2016](#) Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce (dále jen „zákon o službách vytvářejících důvěru“) a zákonem č. [250/2017](#) Sb., o elektronické identifikaci (dále jen jako „zákon o elektronické identifikaci“).

[4] Ustanovení § 7 zákona o službách vytvářejících důvěru pouze stanoví, že k podepisování elektronickým podpisem lze použít zaručený elektronický podpis, uznávaný elektronický podpis, případně jiný typ elektronického podpisu, podepisuje-li se elektronický dokument v soukromoprávním styku.

[5] Tuto možnost připouští většinový názor panující v komentářové literatuře např. MELZER, F., TÉGL, P., a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek III. §419-654. 1.st ed., vol. III. Leges, 2014. s. 647.

[6] Písemná forma bude mít vždy důkazní funkci, proto se této funkci věnuje předložený článek pouze okrajově. Autorka článku zastává názor, že důkazní funkce může být naplněna prostřednictvím prostého elektronického podpisu.

[7] MELZER, F., TÉGL, P., a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek III. §419-654. 1.st ed., vol. III. Leges, 2014. s. 633.

[8] Tamtéž.

[9] Nad to je třeba upozornit, že nedodržení písemné formy v rozporu s § 560 OZ bude stiženo absolutní neplatností.

[10] ŠIMEK, R. in: MELZER, F., TÉGL, P., a kol. Občanský zákoník § 2716-2893. Velký komentář. 1.st ed. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 223.

[11] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. 27 Cdo 935/2022.

[12] U krátkodobého pojištění se písemná forma nevyžaduje, s tím, že důkazní funkce je dostatečně zajištěna vystavením pojistky. U pojistných smluv uzavřených na dobu kratší jeden rok na jednu

stranu dáváme přednost bezformálnosti právního styku, na druhou stranu však lpíme na ochraně pojistníka v podobě povinnosti vydat mu pojistku v souladu s § 2775 odst. 1 OZ.

[13] Následkem porušení písemné formy u pojistné smlouvy tak může být pouze relativní neplatnost (nikoli absolutní neplatnost). Z toho dále vyplývá, že zásadně pojistník se může dovolat neplatnosti pojistné smlouvy jako osoba, na jejíž ochranu zákon neplatnost právního jednání stanoví v souladu s § 586 odst. 1 OZ, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. 27 Cdo 935/2022.

[14] POROD, J. in: PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. st ed. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2182 - 2184.

[15] LASÁK, J. in: HULÁK, M. a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. 1. st ed. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1297 - 1303.

[16] JANOUŠEK, M. in: LAVICKÝ, P., a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2.nd ed. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 1799-1804.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)